

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

از جمله دغدغه‌های مهم نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، ایجاد تحول روحی و اخلاقی در حاجیان و فراهم نمودن زمینه هر چه بیشتر اخوت دینی و وحدت اسلامی در حج ابراهیمی و بین حج گزاران است که با توجه به محدودیت امکانات، رسیدن به این اهداف، تنها با بهره‌گیری از نیروهای جهادی و علاقه‌مند به خدمت‌رسانی میسر خواهد شد.

بر این اساس «گروه یاوران حجاج» برای اولین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی با همکاری تعداد محدودی از زائران حج تمتع در بعثه مقام معظم رهبری تشکیل شد که در مکان‌های خاصی همچون «بقیع»، به ارشاد و راهنمایی زائران می‌پرداختند.

پس از آن رفته‌رفته این طرح توسعه یافت تا جایی که هم‌اکنون همه ساله از میان حجاج هر کاروان، عده‌ای از خواهران و برادران برای همکاری در برنامه‌ریزی‌ها و اجرای فعالیت‌های فرهنگی کاروان و

انجام مسئولیت دینی و اجتماعی و نیز راهنمایی دیگر زائران انتخاب می‌شوند، تا ضمن مشارکت در برگزاری برنامه‌های مؤثر دینی و فرهنگی، با رفتار پسندیده و بزرگووارانه خود، در مساعدت و کمک به دیگر زائران، نمدادی از مسئولیت‌پذیری اجتماعی را به نمایش گذارند. البته هرچند این شیوه موفقیت‌هایی را به همراه داشته، اما همواره با کاستی‌هایی روبه‌رو بوده است. معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، با بهره‌گیری از تجربیات سال‌های گذشته و نیز نظرات و پیشنهادهای دست‌اندرکاران امر حج و بازنگری در دستورالعمل‌ها و فرآیندها اجرایی «گروه یاوران حجاج»، با هدف زدودن کاستی‌های این طرح و تقویت آن، آیین‌نامه طرح یاوران حجاج را مورد بازنگری قرار داده و به شرح ذیل تدوین نمود.

معاونت فرهنگی

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

ماده ۱: اهداف و سیاست‌ها

۱. ایجاد شبکه زائرمحور برای ارائه خدمات فرهنگی بیشتر
به حجاج در جهت تحول روحی و اخلاقی حجاج؛
۲. بهره‌مندی از توان و انگیزه نیروهای فرهیخته،
اندیشمند و علاقه‌مند به خدمت به حجاج؛
۳. مشارکت حجاج و استفاده از ظرفیت آنان برای گسترش
فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی و شعائر دینی؛
۴. تبیین روحیه همدلی و وحدت و همبستگی اسلامی؛
۵. سهولت ارتباط‌گیری و اطلاع‌رسانی به زائران در
طول سفر و در مقاطع مختلف؛
۶. جلوگیری از بروز رفتارها و برنامه‌های منافی وحدت
مسلمین؛

ماده ۲: ارکان یاوران حجاج

روحانی کاروان: به عنوان مسئول گروه یاوران حجاج
و عهده‌دار برنامه‌های فرهنگی.

مدیر کاروان: به عنوان دبیر گروه یاوران و عهده‌دار برنامه‌های اجرایی.

رابط گروه: یکی از یاوران حجاج از هر کاروان به عنوان رابط (نماینده) گروه یاوران در شورای فرهنگی کاروان.

ماده ۳: شرایط لازم برای عضویت در گروه «یاوران حجاج»

۱. برخورداری از انگیزه، تجربه و قابلیت‌های لازم برای فعالیت فرهنگی؛
۲. آشنایی نسبی با احکام عمومی، حج و معارف اسلامی؛
۳. اشتها نسبی به رعایت شئون دینی و اخلاقی؛
۴. داشتن توان جسمی و روحی مناسب؛
۵. آشنایی با مسائل سیاسی روز (به‌ویژه امور مربوط به منطقه خاورمیانه، وحدت اسلامی و ...).

ماده ۴: اولویت برای عضویت در «گروه یاوران حجاج»

۱. فرهیختگان و فضایی حوزه و دانشگاه؛
۲. ایثارگران و خانواده آنان؛

۳. مهارت در یکی از رشته‌های هنری، شامل: خطاطی، نقاشی، عکاسی و

۴. افراد دارای تحصیلات عالی‌ه حوزوی یا دانشگاهی.

ماده ۵: اعضای «یاوران حجاج»، پس از جلسه سوم آموزشی هر کاروان، از میان واجدان شرایط، توسط مدیر آن کاروان معرفی و جهت بررسی و تأیید نهایی به روحانی کاروان پیشنهاد می‌شوند.

ماده ۶: تعداد اعضای «یاوران حجاج» به ازای هر ۱۲ زائر، ۱ نفر تعیین می‌شود.

تبصره: به نسبت تعداد بانوان زائر کاروان، حداقل ۲ نفر از بین آن‌ها در «گروه یاوران حجاج» حضور خواهند داشت.

ماده ۷: پس از تأیید اعضای «یاوران حجاج» توسط روحانی کاروان، اسامی و مشخصات اعضای گروه توسط دبیر شورا (مدیر کاروان) در فرم پیوست درج و در تاریخ مقرر در بخش فرم‌های فرهنگی توسط روحانی کاروان ثبت می‌گردد.

ماده ۸: «گروه یاوران حجاج»، جلسات خود را در ایران و موسم حج، با مسئولیت روحانی کاروان و با حضور

مدیر کاروان تشکیل داده و کلیه فعالیت‌های آنان باید با هماهنگی، نظارت و مسئولیت روحانی و مدیر کاروان انجام گردد.

ماده ۹: جلسات «گروه یاوران حجاج» کاروان در ایران دو جلسه و در مدینه منوره یک جلسه و در مکه دو جلسه می‌باشد (۵ جلسه).

ماده ۱۰: اعضای یاوران حجاج، در اولین جلسه، یک نفر را از میان خود به عنوان رابط «یاوران حجاج» و رابط با معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، انتخاب و به رئیس و دبیر شورای فرهنگی معرفی می‌کنند.

ماده ۱۱: وظائف «گروه یاوران حجاج»

الف) مشارکت در امور فرهنگی:

۱. حضور فعال و مؤثر در اجرا و برگزاری مراسم و فعالیت‌های فرهنگی کاروان؛
۲. تعامل و همکاری افتخاری با بعثه مقام معظم رهبری در زمینه‌های فرهنگی، هنری و اجرائی (از قبیل خبرنگار افتخاری، ناظر افتخاری، فعالیت‌های علمی، هنری و...)

۳. تشویق زائران به حضور گسترده در مراسم یادبود شهدای شهرستان و تکریم خانواده شهدای حاضر در کاروان و همکاری در برپایی مراسم تکریم خانواده شهدا؛
۴. تشکیل حلقات قرآنی و معنوی جهت آمادگی ذهنی و ارتقاء معنویت روحی زائران پیش از آغاز سفر، با هماهنگی مدیر کاروان؛
۵. اهتمام و تشویق زائران به شرکت در نماز جماعت حرمین شریفین و یا مساجد مکه؛
۶. ترغیب زائران به مشارکت در طرح ختم قرآن کریم و طرح ختم صلوات و طرح‌های معنوی مشابه؛
۷. پیگیری دغدغه‌های روحانی کاروان نسبت به امور فرهنگی و عبادی اعضای گروه؛
۸. مساعدت در سازماندهی انجام زیارت دوره؛ یکی از برنامه‌های ثابت کاروان‌ها در موسم حج و ایام حضور در مکه و مدینه، انجام زیارت‌های دوره اماکن زیارتی است. انجام این کار در قالب گروه دوازده نفره‌ی زائران با سرگروهی اعضای محترم یاوران حجاج، سازماندهی روان‌تر، منسجم‌تر و در عین حال پربهره‌تری را رقم می‌زند.

۹. همراهی زائران گروه تحت پوشش برای زیارت دست‌جمعی و حضور در حرمین شریفین و سایر موارد مشابه مانند حضور جمعی در مراسم دعای کمیل، دعای عرفه در عرفات و ...
۱۰. شرکت در همایش توجیهی (فرهنگی - آموزشی) یاوران حجاج که به صورت متمرکز در مناطق و استان‌ها برگزار می‌گردد.

ب) مشارکت در امور آموزشی:

۱. همکاری در روند آموزش افراد بی‌سواد یا کم‌سواد؛
۲. همکاری و تعاون با روحانی کاروان جهت اجرای صحیح مناسک زائران به‌ویژه افراد ناتوان؛
۳. راهنمایی و ترغیب زائران به فراگیری اهم مسائل: از قبیل تصحیح قرائت نماز و احکام فقهی حج و...؛
۴. جمع‌آوری و انعکاس پیشنهادات و انتقادات زائران به شورای فرهنگی کاروان؛
۵. شرکت در جلسات و برنامه‌های آموزشی لازم در ایران و عربستان؛

۶. حضور در جلسه توجیهی مستقل در عربستان، به منظور آشنایی کافی با اماکن زیارتی و مسائل تاریخی؛
۷. پی‌گیری و اجرای مصوبات شورای فرهنگی کاروان و امور محوله؛

ج) مشارکت در امور اجرایی:

۱. مساعدت با مدیر کاروان در دریافت و توزیع بسته فرهنگی زائران هم‌گروه در کاروان؛
۲. همکاری با مدیر و روحانی کاروان در تشکیل جلسات آموزشی؛
۳. همکاری در فضا سازی محیطی و آماده‌سازی فضای مناسب جهت تشکیل جلسات کاروان؛
۴. حضور جدی در جلسات آموزشی هیئت پزشکی و فراتر از آن شرکت در کلاس‌های هلال‌احمر شهرستان و فراگیری امداد و نجات و آشنایی با اصول مدیریت بحران؛
۵. با توجه به لزوم رعایت کامل مسائل بهداشتی توسط زائران جهت حفظ سلامتی و جلوگیری از هرگونه بیماری یا انتقال آن‌ها مناسب است یاوران

حجاج بیش از دیگران نسبت به فراگیری و آموزش مطالب حوزه سلامت و بهداشت اقدام نمایند و عموم زائران را به رعایت آن‌ها تشویق و راهنمایی کنند؛

۶. همکاری با مدیر کاروان جهت هماهنگی زائران برای حضور به موقع برای سوار شدن به اتوبوس در ایاب و ذهاب کاروان در میقات، مشاعر، زیارت دوره و

تبصره ۱: برای کمک به زائران کم‌توان طرحی موسوم به «طرح حامی» در کاروان‌ها اجرا می‌شود. یاوران حجاج ضمن اینکه خودشان اهتمام به اجرای این طرح دارند، لازم است با برنامه‌ریزی، تقسیم کار و با تشویق و ایجاد انگیزه در بین زائران جوان و توانا، برای هر یک از زائران کهنسال، ضعیف، ناتوان، بیمار، کم‌سواد و نیازمند راهنمایی و کمک، «حامی» تعیین نمایند. «حامی»‌های زائران توجه داشته باشند که در این سرزمین سراسر خیر و برکت، برکات مضاعفی بر آنان نازل می‌شود. «حامی» در همه اموری که زائران ناآشنا، به

کمک نیاز دارند، ایفای نقش می‌کند؛ همراهی در انجام مناسک، همراهی در بازدید از اماکن مقدسه، شرکت در نماز جماعت حرم یا مساجد، جلوگیری از گم شدن آنان در راه و ازدحام جمعیت و... از جمله موارد احسان و تعاون افراد توانمند نسبت به افراد ضعیف است.

تبصره ۲: از جمله وظایف اصلی «یاوران حجاج»، راهنمایی و تذکر به زائران نسبت به نحوه حضور در عربستان، رعایت مقررات، تذکرات اجتماعی - اخلاقی، رفتاری و... می‌باشد که به دلیل اهمیت و گستردگی این موارد، جزوات و بروشورهای مستقلی تهیه شده که قبل از عزیمت به حج تقدیم می‌گردد. لازم است یاوران حجاج آن منابع را به دقت مطالعه نموده و در طول سفر نسبت به راهنمایی زائران اهتمام ورزند.

ماده ۱۲: وظایف رابط «گروه یاوران حجاج»

۱. پیگیری و برگزاری منظم و مطلوب جلسات «گروه یاوران حجاج» در ایران و موسم حج، زیر نظر روحانی و مدیر کاروان؛

۲. تنظیم صورت جلسات گروه یاوران حجاج و ارائه به روحانی کاروان جهت ثبت در سامانه؛
۳. پی گیری اجرای مصوبات گروه یاوران حجاج؛
۴. تهیه گزارش عملکرد و فعالیت های گروه یاوران حجاج، جهت ارائه به شورای فرهنگی کاروان؛
۵. توزیع و جمع آوری پاسخ نامه های مربوط به نظرسنجی از زائران و ارسال آن به واحد ذی ربط در بعثه مقام معظم رهبری.

ماده ۱۳: وظایف ستاد و دفاتر نمایندگی بعثه در مناطق و استان ها

الف) وظایف ستاد:

۱. ابلاغ بازه زمانی برگزاری همایش به دفاتر نمایندگی بعثه؛
 ۲. تعیین سخنران و اساتید آموزشی؛
- تبصره:** فهرستی از سخنرانان و اساتید از طریق معاونت فرهنگی اعلام می شود. در صورت نیاز به دعوت از سایر اساتید هماهنگی لازم با معاونت انجام گیرد.

آیین‌نامه یاوران حجاج حج ۱۷

۳. پیگیری ثبت اطلاعات یاوران حجاج در کاروان‌ها؛
۴. تشکیل کانال اطلاع‌رسانی متمرکز برای یاوران حجاج؛
۵. اعلام زمان‌بندی برای اجرای همایش‌های استانی و منطقه‌ای؛
۶. تهیه و اعلام اسامی نمایندگان معاونت فرهنگی جهت سخنرانی در مناطق؛
۷. برگزاری برنامه‌های اختصاص و مسابقات فرهنگی ویژه یاوران حجاج؛
۸. تدوین گزارش نهایی از وضعیت گروه‌های یاوران حجاج در پایان موسم؛
۹. انعکاس اخبار مربوطه به یاوران در سایت‌های معاونت.

ب) وظایف دفاتر نمایندگی بعثه

۱. برگزاری جلسه هماهنگی مسئول دفتر نمایندگی بعثه و مدیر حج و زیارت استان جهت برنامه‌ریزی و چگونگی اجرای برنامه؛
۲. تعیین زمان برگزاری همایش و اعلام کتبی به مدیریت امور آموزشی و فرهنگی توسط دفاتر نمایندگی؛
۳. تدوین برنامه اجرایی با زمان حداقل سه ساعت؛

۴. تعیین عوامل اجرایی برنامه؛
۵. پیش بینی مسائل جانبی، همانند محل توقف خودروی شرکت کنندگان، تغذیه، پذیرایی و...؛
۶. تهیه متن هایی مناسب از قرآن، روایات، سخنان امام(ره)، مقام معظم رهبری و اشعار مناسب حج تمتع و زیارت و متناسب با موضوع ہمایش جهت ارائه به مجری در اجرای برنامه‌ها؛
۷. طراحی و برنامه ریزی و تدارک ابزارهای مناسب برای فضا و محیط آموزشی؛
۸. هماهنگی با دستگاه‌های زیربط مانند اورژانس، پلیس و آتش نشانی؛
۹. هماهنگی با معاونت‌ها و اداره کل‌های بعثه؛
۱۰. تهیه گزارش برگزاری و ارسال به مدیریت امور آموزشی و فرهنگی؛
۱۱. توجیه فعالیت‌های فرهنگی، خدمت‌رسانی، بایدها، نبایدها و محدودیت‌ها، امداد نجات و ...